

ویژگی های طبیعی آسیا

درس ۱۷

موقعیت و وسعت قاره آسیا را توضیح دهید

به نقشه روبرو توجه کنید. قاره پهناور آسیا از قطب شمال تا جنوب مدار استوا امتداد یافته است و بخش اعظم آن در نیمکره شمالی قرار دارد.

آیا می‌توانید بگویید قاره آسیا از سه طرف به کدام اقیانوس‌ها محدود می‌شود؟ روی نقشه نام اقیانوس‌ها را بنویسید.

یک کره جغرافیایی را به کلاس بیاورید و روی آن تنگه **قاره آسیا چگونه از قاره های دیگر جدا شده است؟** برینگ را پیدا کنید. همان‌طور که می‌بینید قاره آسیا از طریق تنگه برینگ از آمریکای شمالی و از طریق کانال سوئز از قاره آفریقا جدا می‌شود.

اور آسیا چیست؟

در بین قاره‌های جهان، تنها دو قاره آسیا و اروپا به هم چسبیده‌اند به همین دلیل، بعضی از جغرافیدانان این دو قاره را یک قاره دانسته و آن را «اوراسیا» نامیده‌اند و رشته کوه اورال را مرز بین دو قاره آسیا و اروپا در نظر گرفته‌اند. روی نقشه،

این رشته کوه را نشان دهید. **وسیع‌ترین قاره جهان چه نام دارد؟** آسیا وسیع‌ترین قاره جهان است. به نمودار مقایسه وسعت این قاره با سایر قاره‌ها توجه کنید.

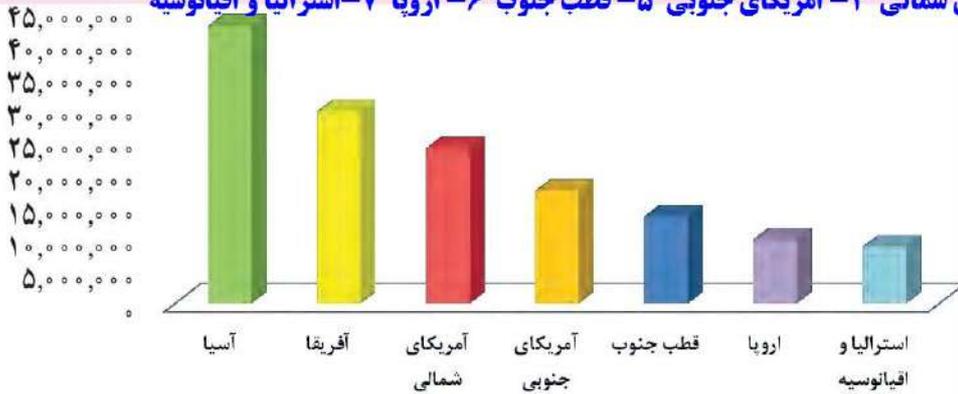

۱۰۶

فعالیت

کیلومتر مربع

۱- آسیا ۲- آفریقا ۳- امریکای شمالی ۴- امریکای جنوبی ۵- قطب جنوب ۶- اروپا ۷- استرالیا و اقیانوسیه

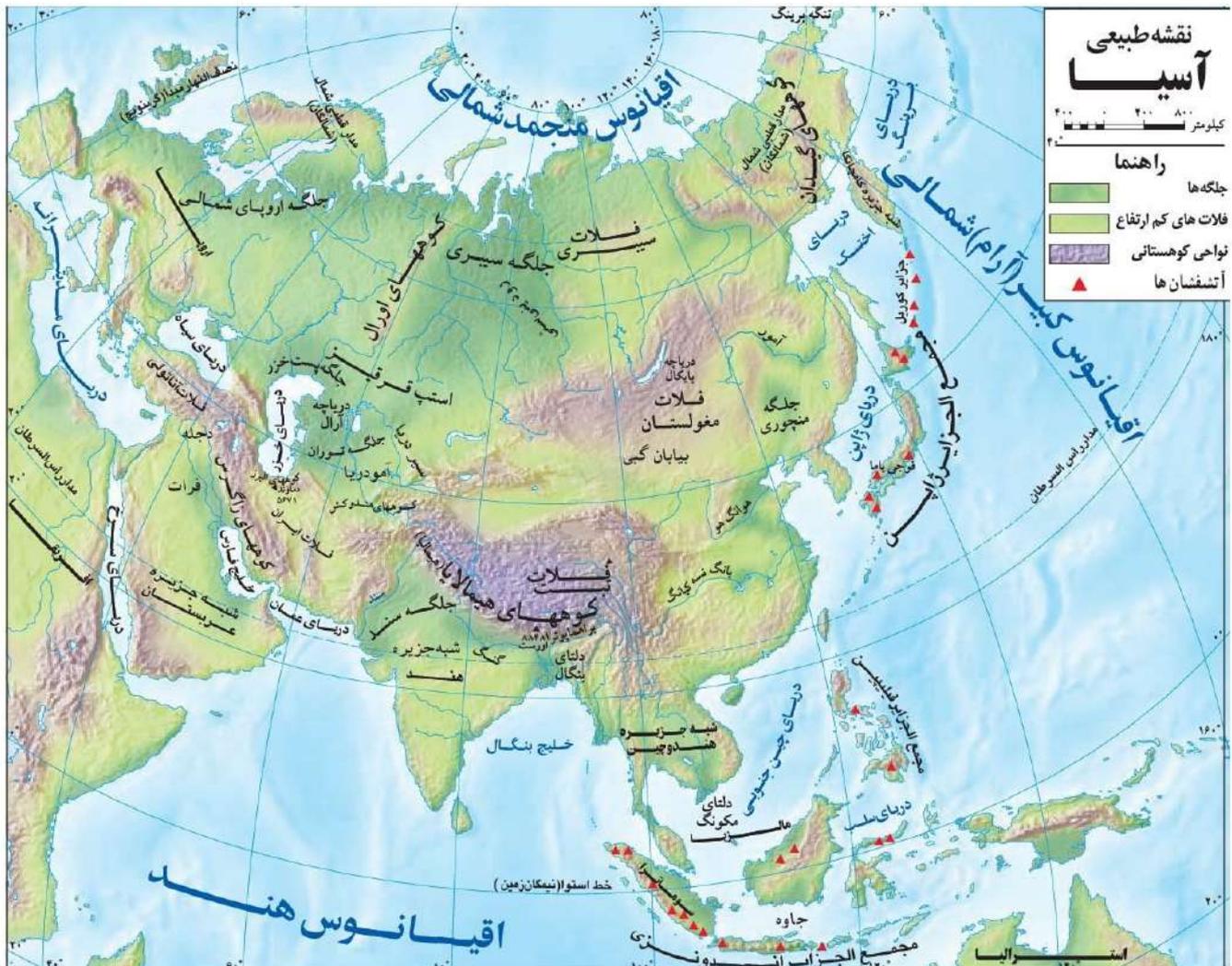

○ مقایسه وسعت قاره‌های جهان

ناهمواری‌ها (اشکال زمین) در آسیا را نام ببرید.

به نقشه ناهمواری‌های آسیا توجه کنید. در قاره آسیا می‌توان سه نوع از ناهمواری‌ها را مشاهده کرد:

- ۱- فلات*های بلند و کوه‌های مرتفع
- ۲- سرزمین‌های پست
- ۳- مجمع‌الجزایر آتشفشانی

فلات های بلند آسیا را نام ببرید.

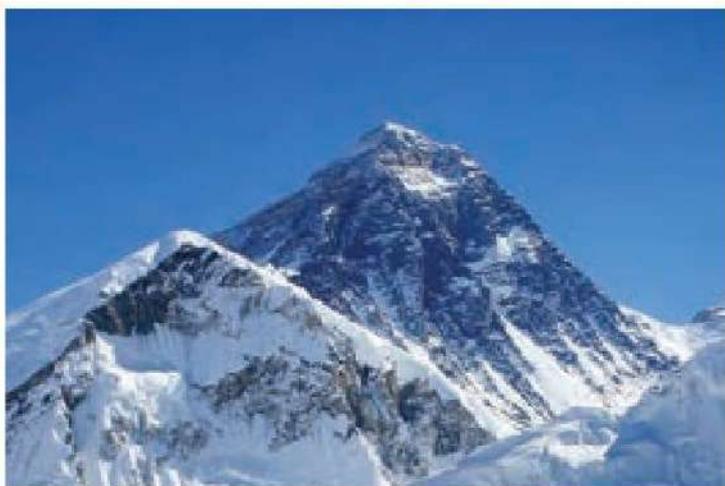
۱- فلات های بلند و کوه های مرتفع: در آسیا فلات های بلندی چون آناتولی، ایران، تبت و مغولستان وجود دارند. این فلات ها

بلند ترین قله جهان چه نام دارد؟

را که از غرب به شرق آسیا کشیده شده اند، روی نقشه نشان دهید.

در حاشیه این فلات ها، رشته کوه های مرتفعی قرار دارند. چند رشته کوه بلند آسیا را نام ببرید. قله اورست (۸۸۴۸ متر) در

رشته کوه هیمالیا، بلندترین قله جهان است و به آن بام دنیا لقب داده اند.

○ صعود به اورست از سخت ترین اهداف برای کوهنوردان است. تاکنون تعدادی از زنان و مردان ایرانی توانسته اند به این قله صعود کنند.

○ رشته کوه هیمالیا

برخی از سرزمین های پست آسیا را نام ببرید

۲- سرزمین های پست: در آسیا رود های پرآب، جلگه های پهناوری به

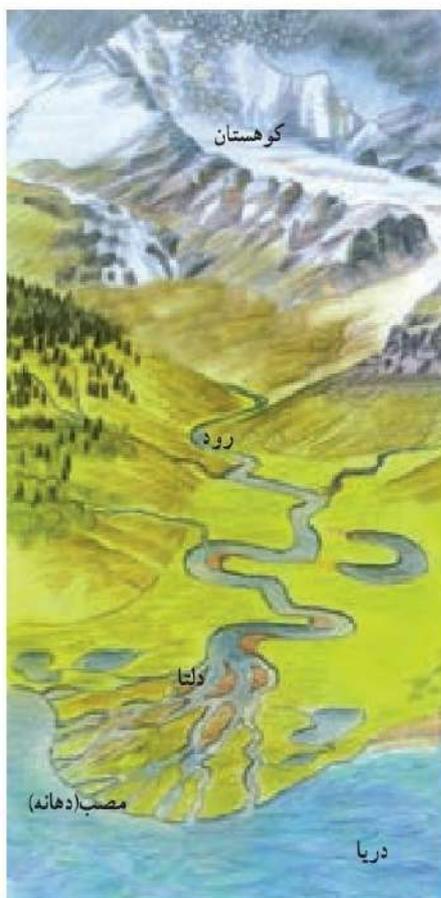
وجود آورده اند. مانند جلگه بزرگ سیبری، جلگه گنگ و سند و جلگه چین.

● روی نقشه به جلگه سیبری در شمال آسیا توجه کنید. این جلگه از آبرفت

کدام رود پدید آمده است؟ **در شمال شبه جزیره هند چه جلگه ای وجود دارد؟**

● در شمال شبه جزیره هند نیز جلگه پهناور و حاصلخیز «سند و گنگ» وجود دارد و نام این جلگه از دو رود به همین نام گرفته شده است. رود های گنگ و سند از رشته کوه های هیمالیا سرچشمه می گیرند. این جلگه پهناور شمال هند، بخش وسیعی از کشور پاکستان و بنگلادش را دربر می گیرد.

دلنا چیست؟ گاهی رود ها، آبرفت ها را در مصب خود انباشته می کنند و از انباشته شدن آبرفت ها در مصب رود ها، سرزمین های مثلث شکلی به وجود می آید که به آنها **دلنا** (Δ) می گویند. با انباشته شدن دائمی آبرفت ها، دلتاها پیوسته توسعه می یابند و در آب دریا پیش می روند.

دلتاها چه فواید و چه ضررهایی دارند؟

به طور کلی دلتاها زمین‌های مناسبی برای کشاورزی بوده و جمعیت انبوهی را در خود جای داده‌اند. با این حال ساکنان این دلتاها همواره در معرض خطراتی چون طوفان‌های دریایی، طغیان رود و سیلاب هستند. اکنون دوباره به نقشه دقت کنید. دلتای بنگال از آبرفت کدام رودها پدید آمده است؟ این دلتا قسمت اعظم خاک کدام کشور را تشکیل می‌دهد؟

○ برنج، چای و کنف از محصولات عمده‌ای است که در زمین‌های حاصلخیز دلتای بنگلادش کشت می‌شود.

جلگه بزرگ چین در شرق آسیا از آبرفت چه رودی ایجاد شده است؟

● یکی دیگر از جلگه‌های پهناور آسیا، جلگه بزرگ چین در شرق آسیا است. این جلگه از آبرفت رود «یانگ تسه کیانگ» پدید آمده است.

رود یانگ تسه کیانگ، طول‌ترین رود آسیا است. این رود که بیش از ۶۰۰۰ کیلومتر (یعنی سه برابر فاصلهٔ ارومیه تا زاهدان) طول دارد از کوه‌های غرب چین سرچشمه می‌گیرد و از استان‌ها و شهرهای مختلف آن عبور می‌کند. بر روی این رود، عظیم‌ترین سد جهان به نام سد «سه دره» ساخته شده است که از نظر میزان تولید برق در جهان بی‌نظیر است. علاوه بر آن ذخیره‌سازی آب، مهار (کنترل) سیلاب‌ها و جلب گردشگران از دیگر اهداف ساختن این سد است.

○ گردشگران سوار بر قایق بر روی رودخانه یانگ تسه کیانگ به دیدن سد سه دره می‌روند.

در کجا وجود دارد؟

۳- مجمع‌الجزایر آتشفشانی: در مشرق و جنوب شرقی آسیا به‌ویژه در کناره‌های اقیانوس آرام، مجمع‌الجزایر سر از آب

بیرون آورده‌اند. مجمع‌الجزایر ژاپن، فیلیپین و اندونزی را روی نقشه پیدا و مشاهده کنید. چرا در مشرق و جنوب شرق آسیا آتشفشان و زمین لرزه زیاد رخ می‌دهد؟ از آنجایی که این بخش از قاره آسیا از ناهمواری‌های جوان* است، گوه‌های آتشفشانی زیادی در آنها مشاهده می‌شود. همچنین

در این مناطق، زمین‌لرزه‌های بسیاری رخ می‌دهد. بنابراین کشورهای که در این منطقه واقع شده‌اند، همواره در معرض بلایای طبیعی* کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا در معرض چه بلایایی هستند؟ چون زمین‌لرزه، سونامی* و فعال شدن گوه‌های آتشفشانی هستند.

○ قله آتشفشانی فوجی یاما در ژاپن از فضا

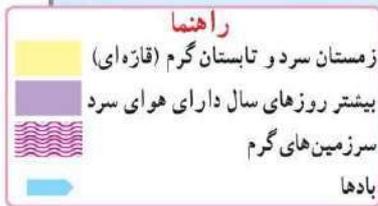
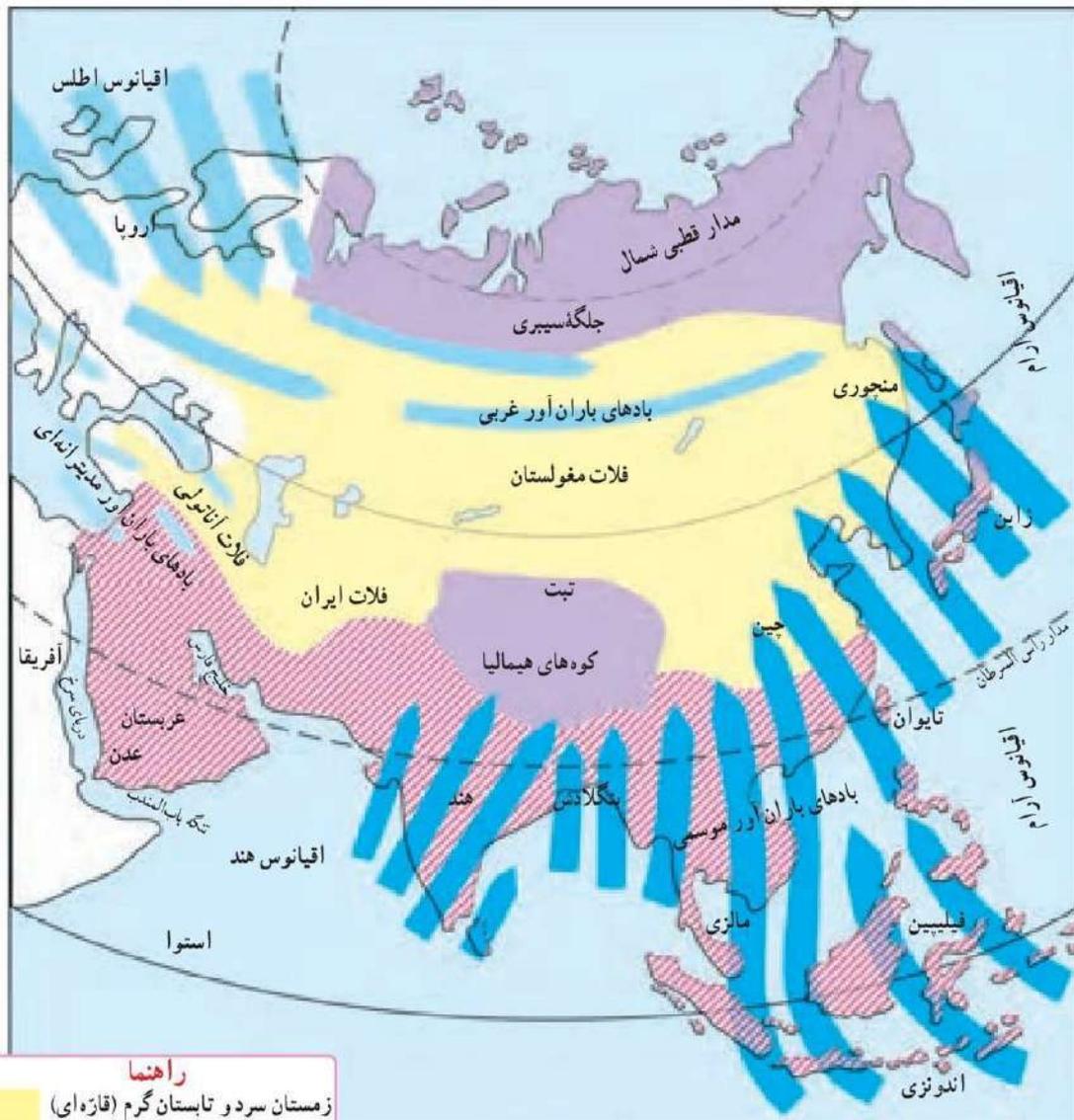
فعالیت بر عهده دانش آموز

- ۲- کاربرگ شماره (۱۲) نقشه قاره آسیا را در کلاس کامل کنید.
- ۳- تحقیق کنید کشور فیلیپین از چند جزیره تشکیل شده است.

○ زمین‌لرزه و سونامی توهوکو در ژاپن در سال ۱۳۹۰ هجری شمسی که از مخرب‌ترین زلزله‌ها در تاریخ ژاپن بود و تلفات و خسارات زیادی برجای گذاشت.

○ فعال شدن گوه آتشفشان سینا بونگ در جزیره سوماترا در غرب اندونزی در سال ۱۳۹۲ هجری شمسی که در آن فوران گدازه‌ها موجب شده است، صدها نفر از ساکنان روستاها، منطقه را تخلیه کنند و آواره شوند.

○ نقشه دما و بادهای باران آور آسیا

چرا آب و هوا در آسیا متنوع است؟

همان‌طور که روی نقشه مشاهده می‌کنید، آسیا قاره‌ای پهناور است که از قطب شمال تا مدار استوا امتداد یافته است و بخش‌های مختلف این قاره دما و بارش متفاوت دارند.

آسیا از نظر دما به چند بخش تقسیم می‌شود؟

- در سرزمین‌های مجاور قطب شمال در سیبری، هوا در تمام روزهای سال سرد و دارای یخبندان‌های طولانی است.
- بخش‌های داخلی و مرکزی آسیا، آب و هوای قاره‌ای یا بَرّی دارند. در این نوع آب و هوا، زمستان‌ها بسیار سرد و تابستان‌ها بسیار گرم و خشک است.
- سرزمین‌های مجاور دریاها از دریای سرخ تا جزیره تایوان در شرق چین، آب و هوای گرم دارند.

بارش

به طور کلی از نظر بارش، آسیا را می‌توان به دو بخش تقسیم نمود **فام ببرید؟ ۱- آسیای مرطوب (سبز) ۲- آسیای خشک**

آسیای مرطوب (سبز) در چه سرزمین‌های است و چه ویژگی‌ای دارد؟
الف) آسیای مرطوب (سبز): سرزمین‌های مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا که در معرض بادهای موسمی

(مونسون) قرار دارند آسیای سبز را تشکیل می‌دهند. این بادهای که در اواخر بهار و فصل تابستان از اقیانوس‌ها به سمت

خشکی می‌وزند، موجب ریزش باران فراوان در این ناحیه می‌شوند. زندگی روستایی و کشاورزی به ریزش این باران‌ها بستگی

دارد و در صورت بارش کم یا نامنظم، کشاورزان خسارت می‌بینند. البته ریزش‌های شدید باران‌های موسمی نیز گاهی موجب

باران‌های موسمی چه اثر منفی دارند؟
طغیان رودخانه‌ها و بروز سیل در این منطقه می‌شوند.

○ کشاورزی در آسیا تحت تأثیر بادهای موسمی است.

○ سیل در بنگلادش

چه سرزمین‌های را شامل می‌شود؟

ب) **آسیای خشک**: سرزمین‌های غربی و جنوب غربی آسیا شامل عربستان، داخل فلات آناتولی و فلات ایران و

همچنین آسیای مرکزی به‌ویژه بیابان گبی از نواحی خشک آسیا محسوب می‌شوند.

فعالیت

باتوجه به نقشه آب و هوا در صفحه قبل به پرسش‌ها پاسخ دهید:

۴- چرا هوای تبت مانند نواحی قطبی و شمال آسیا سرد است؟

۵- بادهای موسمی از سمت کدام اقیانوس‌ها به مشرق و جنوب شرقی آسیا

می‌وزند؟ **از سمت اقیانوس هند و آرام**

۶- چرا بادهای موسمی نمی‌توانند به آسیای مرکزی و بیابان گبی نفوذ کنند؟
○ بیابان گبی رشته کوه‌های بلند و مرتفع هیمالیا مانع و سد بزرگ برای رسیدن رطوبت به این مناطق است

۷- چرا سرزمین‌های جنوب آسیا در بیشتر مواقع سال آب و هوای گرم دارند؟
بخاطر نزدیکی به مدار استوا که خورشید در این مناطق در طول سال تقریباً عمود می‌تابد

۸- وزش کدام یک از بادهای کشور ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

بادهای باران آور مدیترانه‌ای در زمستان از سمت دریای مدیترانه می‌وزند